

Konferencia

MÓDSZERTANI GYERMEKJÓLÉTI SZOLGÁLATOK KONSZENZUS KONFERENCIÁJA

2001. MÁJUS 23-24.

ELŐZMÉNYEK

I. Módszertani Gyermekjóléti Szolgálatok szekszárdi konferenciáján döntés született arról, hogy 2001. májusában Balatonkenesén négy témában történik megbeszélés. A témák: 1, illetékesség kérdései a gyermekjóléti szolgálatok munkájában; 2, bírósági eljárásban a gyermekjóléti szolgálatok családgondozójának feladatai; 3, a gyermekjóléti szolgálatok nyilvántartási rendszerének áttekintése; 4, szakmai ellenőrzésekben a gyermekjóléti szolgálatok feladata.

II. 2001. májusában kidolgozásra került a témák feldolgozásának módja – a konszenzus konferencia eljárása.

a) Minden érintett szolgálatból döntési joggal felruházott képviselők lesznek jelen. A képviselőknek arra kell megbízást kapniuk, hogy a konszenzus konferencián a saját intézményük képviseletében döntéseket hozhassanak, és a konszenzus konferencián elfogadott döntéseket ezek után az intézmény magára nézve kötelezőnek tekinti. Ehhez szükséges a képviselet területeinek körülhatárolása. A képviselőknek írásos megbízással kell rendelkezniük a tárgyalat témákra való kompetencia megjelölésével.

b) A konszenzus konferencián tárgyalat kérdésekről, az előzetes javaslatokat meg kapja minden intézmény a konferencia előtt két héttel írásban. Az intézmények egyeztetnek a konferencia témáiról, illetve a konferencia napirendjére kerülés formájáról. Az elfogadott konszenzus konferencia témajavaslataihoz kidolgozott javaslatok alapján döntenek az intézmények az állásfoglalásáról az adott kérdésben, illetve kiválasztják az adott területet képviselő személyt.

c) A meghívottakat névsora úgy kerül összeállításra, hogy lehetősége legyen minden érintett félnek képviselet az álláspontját. A Módszertani Gyermekjóléti Szolgálatok vezetői, a Nemzeti Család- és Szociálpolitikai Intézet döntésben kompetens munkatársai (önkormányzatok gyámhivatalai, más államigazgatási szereplők) kapjanak meghívót.

d) A konszenzus konferencia – a szekciókban előkészített és kidolgozott javaslatokról alapján – a plenáris ülésen dönt az egyes javaslatok elfogadásáról a szavazatokkal rendelkező tagok véleménye alapján. A döntés érvényességére vonatkozóan előzetes megállapodás szükséges a szavazás formájáról (titkos, nyílt) és az érvényes döntés szavazati arányáról (egyszerű többség – 50%+1 szavazat; minősített többség 75%; konszenzus – teljes egyetértés). A konszenzus konferencia plenáris ülésének levezetésére professzionális moderátor/facilitátor kerül felkérésre, aki az elfogadott szabályok betartása szerinti döntési folyamat levezetéséért felelős.

e) Az egyes intézmények kijelölik azt a személyt, aki jogosult az intézmény nevében a konszenzus konferencia dokumentumát aláírni és ezzel annak érvényességét elismerni. A konszenzus konferencia megállapodásait rögzítő dokumentumot a szakmai nyilvánosság megismeri, ennek formájáról az aláírók állapodnak meg.

III. A konszenzus konferencián 21 módszertani intézmény vett részt. Szekciókban megvitatásra kerültek az előzetesen beküldött javaslatok. A szekciók munkájában a plenáris ülésen tárgyalandó szövegszerű megfogalmazások írásban kerültek rögzítésre.

IV. Minden módszertani intézménynek egy-egy szavazata volta plenáris ülésen. A döntések konszenzusos megállapodások alapján kerültek kialakításra.

A Módszertani Gyermekjóléti Szolgálatok által elfogadott konszenzuális döntések

7. *Illetékességre vonatkozó konszenzus.* A gondozott családok között vannak olyanok, amelyek gyakran változtatnak lakóhelyet. A költözés nem mindig jár együtt hivatalos átjelentkezéssel, így az állandó és a tényleges lakóhely nem azonos. Védelembe vétel szükségessége esetén megoldatlan helyzet keletkezhet. Védelembe vételre ugyanis az állandó lakóhely szerinti jegyző hivatott, míg az általa kirendelhető családgondozó nem tudja a család gondozását ellátni, hisz a család esetleg több száz kilométerre költözött (bejelentés nélkül). Fontos, hogy elérjük: a családot az a családgondozó gondozza, aki a tényleges tartózkodási hely illetékes gyermekjóléti szolgálatának munkatársa.

Elfogadott konszenzuális döntés: erre egy lehetőségként felvetjük az egyéb illetékességbe a védelembe vétel beemelését, a rendkívüli gyermekvédelmi támogatás és ideiglenes elhelyezés mellé (Gyvt. 125 §). Tekintettel a gyermekvédelmi törvény módosításának jelenlegi fázisára, javasoljuk egyéni képviselői indítványként kerüljön betérjesztésre e javaslat részletes kidolgozást követően.

2. *Bírósági eljárásban a Gyermekjóléti Szolgálat családgondozójának szerepe.* Gyakran kéri fel hatóságok, bíróság, rendőrség stb. a gyermekjóléti szolgálat munkatársait tanúvallomás tételére, szakvélemény elkészítésére. A szakemberek bizonytalanok, nem tudják, milyen kötelezettségeik vannak, hogyan egyeztethető össze szakmai véleményük ezekkel a kötelezettségekkel.

Elfogadott konszenzuális döntés: jogi állásfoglalást, hivatalos, jogász által készített pontos leírást szeretnénk arról, milyen jellegű eljárásban, milyen minőségben, milyen jellegű információkat kell kiadnunk, milyen szabad és milyen tilos. Ennek érdekében 2001. június 30-ig konkrét, jól megfogalmazott kérdéseinket eljuttatjuk Csepeli Mariannhoz a NCsSzI-ba. Őszi megbeszélésünkig Csepeli Mariann a kérdéseink nyomán összeállított kérdéssort felhasználva felkutatja a szóba jöhető szakembert, elvi vagy tényleges megállapodást köt vele, határidő megjelölésével.

3. *Konszenzuális döntés a gyermekjóléti szolgálat családgondozójának eseti gondnokként való kirendeléséről büntetőeljárás során.* A Gyermekjóléti Szolgálat munkatársa feladatait közszolgálati jogviszony keretében a személyes gondoskodást nyújtó gyermekjóléti, gyermekvédelmi intézmények valamint személyek szakmai feladatairól és működésük feltételeiről szóló 15/1998./OV30.) NM. rendelet szabályai és a munkáltató utasításai szerint látja el. A családgondozó feladata tehát a törvényes képviselő ellátására az alapfeladatok körében nem terjed ki.

A kiskorú gyermek szülői felügyelet vagy gyámság alatt áll. A szülői felügyeleti jogokat (gondozás-nevelés, törvényes képviselő, vagyonkezelés, gyámnevezés és abból való kizárás) a szülő (gyám) gyakorolja. A szülői jogok és köteleességek tekintetében a Gyvt 12-13.§-ai tartalmazzak rendelkezéseket, mely szerint a gyermek szülője jogosult és köteles arra, hogy gyermekét családban gondozza-nevelje, továbbá, ha a törvény másként nem rendelkezik, jogosult és köteles gyermekét annak személyi és vagyoni ügyeiben képviselni.

A gyermek részére a gyámhivatal rendel eseti gondnokot, ha a szülő, a gyám vagy a gondnok valamely okból a törvényes képviselőt nem képes ellátni. (Ptk. 225. §, Ptké. 43-45. §, Gyér. 132. § és 136. §) (A jegyző akkor jogosult eseti gondnok rendelésére, ha arra az előtte folyó eljárásban van szükség, illetve megkeresés esetén feltéve, hogy jogszabály rendelkezése szerint az eljárás nem tartozik a gyámhivatal kizárólagos hatáskörébe.)

Az eseti gondnok a gondnokoltat egy meghatározott ügyben képviselheti. Eseti gondnokul a Gyer.136.§ (2) bek. alapján elsősorban ügyvédet kell kirendelni. Ezzel kapcsolatban a Szociális- és Családügyi Minisztérium Gyermekvédelmi Főosztályától állásfoglalást kértünk, melyre a 9007-1/2001-3021. számú és 2001. április 2-án kelt válasz a következőket tartalmazza: „A kiskorú törvényes képviselőtényék biztosítása érdekében, büntetőeljárásban a Gyer.136.§ (2) bekezdése szerint kell eljárni, ügyvédet kell eseti gondnokként kirendelni.”

Elfogadott konszenzuális döntés: szakmai és etikai szempontok alapján javasoljuk a Gyermekjóléti Szolgálatok munkatársai számára, hogy amennyiben eseti gondnoknak szeretnék kijelölni őket büntető eljárás során, akkora 149/1997. (IX. 10) Korm. rend. 136.§ (2) bekezdésére és a mellékelt minisztériumi levélre hivatkozva ragaszkodjanak a gyermek ügyvédi képviselőtényéhez.

3/1. *Eseti gondnokság és a családgondozó.* A családok támogatásáról szóló 1998. évi LXXXIV. Tv. (továbbiakban Cst.) végrehajtására kiadott 223/1998. (XII.30.) Korm. Rendelet 18. § alapján, ha a gyámhivatal az iskoláztatási támogatás tekintetében a szülő (gyám) vagyonkezelői jogát a nevelési támogatás vonatkozásában megvonja, a nevelési támogatás kezelésére eseti gondnokot rendel ki. A 18.§ (2) bek. alapján eseti gondnokul kirendelhető a gyermekjóléti szolgálat családgondozója is.

Az iskoláztatási támogatással kapcsolatosan a Szociális és Családügyi Minisztérium és az Oktatási Minisztérium közös módszertani levelet adott ki, amely részletesen leírja azt a folyamatot, ahogy a különböző intézmények rendezni tudják a nem rendszeresen iskolába járó gyermekek helyzetét.

Elfogadott konszenzuális döntés: javasoljuk a gyermekjóléti szolgálatok munkatársai számára, hogy az oktatási intézmény illetékes szakembereivel közösen – a jelzett módszertani levélben megfogalmazottak alapján – tegyenek meg mindent annak érdekében, hogy megelőzzék az eseti gondnoki kirendelés szükségességét. Amennyiben mégis eseti gondnoki kirendelésre kerül sor, akkor az ne a családdal foglalkozó szociális szakember legyen.

3/2. *Javaslat a Gyermekjóléti Szolgálatok szerepére vonatkozóan a szülő/nagyszülő és gyermeke közötti kapcsolattartásokban.* Elfogadott konszenzuális döntés: a kapcsolattüyeletben nyújtott szolgáltatás nem azonos a Gyermekjóléti szolgáltatással.

A szolgálatnak, illetve a családgondozónak a kapcsolattartási ügyekben a legfontosabb feladata, hogy a gondozó szülővel és a külön élő szülővel vagy más kapcsolattartásra jogosult közeli hozzátartozóval elfogadtassa, hogy közös gyermekük/gyermekeik érdeke és joga a minél szélesebb körű kapcsolattartás.

A határozatban csak akkor jelölhető meg a kapcsolattartás helyszínéként a gyermekjóléti szolgálat, ha KAPCSOLATÜGYELETET működtet, vagy ha előzetes egyeztetés történt erre vonatkozóan a szolgálat és a gyámhivatal között.

A gyámhivatal a gyermekjóléti szolgálatot nem utasíthatja és nem kötelezheti arra, hogy az elvált felekkel együttműködjön. Amennyiben a Gyámhivatal indokoltnak tartja a gyermek érdekében, úgy még a határozathozatal előtt kérje fel a Gyermekjóléti Szolgálatot, hogy az

szakmai munkájával, közreműködésével segítse a szülő, gyermek közötti megfelelő kapcsolat kialakítását oly módon, hogy a megkeresés és az első kapcsolattartásra megjelölt időpont között egy-két hónap eltérés legyen. Ez idő alatt a szolgálat a szociális munka módszereivel próbáljon megoldást keresni a kialakult problémára.

Hasonló a helyzet a bírósági megkeresések esetében is. A szolgálat megvizsgálja, hogy mi a teendője, és szükség szerint nyilatkozik a szülő együttműködési készségéről, és megküldi a gyermekjóléti alapellátás során felvett adatlapokat, környeztanulmányt és gondozási tervet, véleményt nyilvánít a gyermek veszélyeztetettségének okairól, és azt visszajelzi a bíróság felé. A bíróság a szolgálatra nézve kötelezettséget nem állapíthat meg.

A megfelelő szakmai munka kialakítása és végrehajtása érdekében a Bíróság, illetve a Gyámhivatal előzetesen egyeztessen a Gyermekjóléti Szolgálatokkal a kapcsolattartás időpontjában.

Azokban az esetekben, amikor a Gyermekjóléti Szolgálat Kapcsolatügyeletet működtet, akkor a Kapcsolatügyeletre vonatkozó szabályokat kell alkalmazni. Mindemellett kiemeljük, hogy a válási konfliktusok és a problémás kapcsolattartások kezelése speciális szolgáltatást igényel. Törekedni kell arra, hogy ezeket erre képzett szakemberek végezzék, külön hálózatszerű szolgáltatás keretében.

4. *A „Gyermekeink védelmében” című nyilvántartási rendszer gyermekjóléti szolgálatokat érintő módosítására állásfoglalás.* A kötelező nyilvántartási rendszer bevezetésekor célkitűzés volt annak hatékonysági vizsgálata. A gyermekjóléti szolgálatok 1999. novembere óta szerzett tapasztalatai alapján javasoljuk a kötelező adatnyilvántartás tartalmi és formai módosítását (egyszerűsítés, ésszerűsítés).

4/1. *Indokok (a teljesség igénye nélkül)*

- Több adatlap tartalmazza ugyanazokat a kérdéseket.
- Az adatlapok kérdései nem minden esetben követik a szakmai tényfeltárás logikáját.
- A gondozás folyamata nem követhető, pedig annak lejegyzése kiválthatna bizonyos kérdéseket és lényegesen több és hasznosíthatóbb információt tartalmazna.
- Az adatlapok a felvétel körüli pillanatot rögzítik, a változásokat csak szűk korlátok között lehet dokumentálni.
- A kérdések rugalmatlanok, nem teszik lehetővé, hogy a családgondozók az általuk legfontosabbnak ítélt információkat jegyezzék fel (kifejtendő kérdések hiánya). Eldöntendő kérdéseivel arra ösztönzi a családgondozókat, hogy sablonos válaszokat adjanak.
- Az adatlapok tartalma sok esetben nem elégíti ki más gyermekvédelmi intézmények, hatóságok információs igényét (külön levélben vagy nyomtatványon kérnek további adatokat, információkat). Az adatlapok jelenlegi szerkezetével és továbbítási kötelezettségeivel felesleges információk kerülnek ki a szolgálatoktól és kerülnek a szolgálatokhoz.

4/2. *A megoldás érdekében javasolt lépések*

1. Minden érintett részvételével szakmai munkacsoport létrehozása.
2. A felvázolt problémák alátámasztására a munkacsoport jelenlegi tényszerű információkon túl, amennyiben szükséges a módszertani intézményektől adatokat kér, célzott adatgyűjtést végeztet egy meghatározott szempontsor alapján.
3. Mivel a módosítások a gyermekvédelem egész rendszerét érintik, szükségesnek látjuk minden érintett gyermekvédelmi területtel történő egyeztetést, a megoldási alternatívák felvázolását.

4. Tisztázandó, hogy a javasolt módosítások a jelenlegi nyilvántartási rendszer átdolgozásával, vagy új nyilvántartási rendszer kidolgozásával valósíthatók-e meg, illetve, hogy mindezek milyen jogszabály módosításokat igényelnek.

5. A kezdeményezéseinket eljuttatjuk a Szociális- és Családügyi Minisztériumnak és az NCSSZI-nek felajánljuk a szakmai közreműködésünket.

Az egységes nyilvántartási rendszer módosításának konszenzussal elfogadott irányai:

1. Az adatlapok terjedelmének csökkentése és hasznos információ arányának növelése.
2. Az adatok, információk funkció szerinti csoportosítása pl.:
  - személyi adatok,
  - környeztanulmány,
  - gondozási folyamat,
  - helyzetértékelés.
3. Más gyermekvédelmi intézmények és hatóságok számára történő információ átadás módja.

5. *Konszenzuális döntések a megyei Gyámhivatalok és a megyei Módszertani Gyermekjóléti Szolgálatok együttműködésére a szakmai ellenőrzések során.* Az 1997. évi XXXI. törvény a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról 118.§. (3) értelmében.” A megyei gyámhivatal – az egészségügyi szakfelügyelet kivételével -az Országos Család és Gyermekvédelmi Intézet, vagy az általa kijelölt területi, szakmai módszertani feladatokat ellátó intézmény bevonásával – külön jogszabályban meghatározottak szerint ellenőrzi az állami és nem állami gyermekjóléti és gyermekvédelmi intézmények működését.”

Az ellenőrzések során szerzett és összegyűjtött általános tapasztalatok alapján a további szakmai ellenőrzések hatékonyságának javítása, az egységesség és egyenlő bánásmód elvének biztosítása érdekében az alábbi konszenzusos döntések jöttek létre a módszertani gyermekjóléti szolgálatok részéről:

1. A szakmai ellenőrzések egységes rendszerének biztosítása, valamint a korrektség érdekében, a megyei Módszertani Gyermekjóléti Szolgálatok által szükséges olyan feljegyzés készítése az ellenőrzés helyszínén, mely az ellenőrzésben részt vevők aláírásával zárul.
2. A módszertani gyermekjóléti szolgálatok által elkészült szakmai anyag neve Módszertani szakmai vélemény legyen.
3. Javasoljuk, hogy a megyei Gyámhivatalok az elkészült módszertani szakmai véleményt változtatás nélkül csatolják az általuk elkészített jelentés mellé.
4. Az ellenőrzések a Gyámhivatal munkatársaival a szerep megosztás és a hitelesség érdekében – lehetőség szerint – közösen történjenek.
5. Kérjük, hogy a gyámhivatalok a módszertani intézményeknek is küldjék meg az ellenőrzésről készített jelentésüket.

2001. május 24.

Az intézményi felhatalmazás alapján a konszenzus konferencia megállapodásait elfogadjuk és magunkra nézve kötelezőnek tartjuk:

Lobogó Judit Budapest XI.	Módok Kálmánné Bács-Kiskun megye	Gál Antal Csongrád megye	Beregnyei Beáta Fejér megye
Bártané Kmetty Éva Hajdú-Bihar megye Székesfehérvár	Répási Jánosné Komárom-Esztergom megye	Gelle Judit Somogy megye	Vo Khanh Toan Szabolcs-Szatmár Bereg megye
Tolácziné Varga Zsuzsa Tolna megye	Pozsonyi Mónika Veszprém megye	Jókhel Tibor Zala megye	Kocsi Béláné Zala megye

Lakatos Ferencné
Jász-Nagykun-Szolnok megye
Révész Magda
Budapest XV. Ker.

Papp Krisztina
NCSSZI

Tóth Etelka
Pest megye Budaörs
Vighné Vincze Erzsébet
Budapest XIX.

Kulcsár Mária
Békés megye
Czirják Erzsébet
Fejér megye
Martonvásár

Vass Györgyné
Heves megye
Magicz Zsolt
Borsod-Abaúj
Zemplén megye